

Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων

από τον 19ο στον 21ο αιώνα

“μία περιπετειώδης πορεία στο χώρο και στο χρόνο”

13.12.2015 – 15.01.2016

Μία περιπετειώδης πορεία στο χώρο και στο χρόνο...

Η παρούσα περιοδική έκθεση συνδέεται οργανικά με την «Εκπόνηση της μουσειολογικής και μουσειογραφικής μελέτης για τη μόνιμη έκθεση του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου Χανίων», έργο ενταγμένο στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Επιχειρηματικότητα και Ανταγωνιστικότητα», ΕΣΠΑ 2007-2013. Η σύλληψη και η οργάνωσή της αποδίδουν ένα ιδιαίτερα δύσκολο και σύνθετο εγχείρημα, καθώς έπρεπε να διαμορφωθεί, στο νέο κτήριο του Αρχαιολογικού Μουσείου Χανίων, που δεν λειτουργεί ακόμη, μία ολοκληρωμένη, ελκυστική και συγχρόνως χωρίς αρχαία αντικείμενα, έκθεση.

Στόχος της περιοδικής έκθεσης με θέμα «Το Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων από τον 19ο στον 21ο αιώνα: μία περιπετειώδης πορεία στο χώρο και στο χρόνο» είναι η παρουσίαση της διαδρομής του Μουσείου Χανίων από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα. Η πορεία αυτή, που ακολουθεί τις ιστορικές τύχες του τόπου μας, στοιχειοθετείται και αναδύεται αφενός μέσα από την 'ανασκαφή' πληθώρας αρχαιακού και φωτογραφικού υλικού, αφετέρου από την αξιοποίηση έντυπου υλικού, αντλημένου κυρίως από τον καθημερινό Τύπο, σε περίοδο τουλάχιστον 100 χρόνων.

Η διεκπεραίωση και αξιοποίηση του μεγάλου όγκου αυτών των πληροφοριών πραγματοποιήθηκε με την εποπτεία και την ευθύνη της συναδέλφου αρχαιολόγου κ. Κατερίνας Τζανακάκη.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλουμε στην κ. Στέλλα Γεροντίδη για την παραχώρηση του πολύτιμου προσωπικού αρχείου του πατέρα της, κ. Γεωργίου Γεροντάκη Γεροντίδη, φύλακα αρχαιοτήτων στο Μουσείο Χανίων την περίοδο 1941-1969.

Ευχαριστούμε επίσης τις συναδέλφους της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, την Προϊσταμένη δρ. Βασιλική Συθιακάκη και την Τμητάρχη κ. Ιωάννα Σερπετσιδάκη, για τη δυνατότητα που μας παρέιχαν να μελετήσουμε αρχαιακό υλικό, σχετικό με την περιφερειακή ενότητα Χανίων, όπως και τον κ. Κωνσταντίνο Φουρναράκη, Προϊστάμενο του Ιστορικού Αρχείου Κρήτης και την κ. Παρασκευή Χουδαλάκη, Προϊσταμένη της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Χανίων για τη συνεργασία τους.

Ελπίζουμε ότι οι πτυχές της πολυκύμαντης και πολυσήμαντης ζωής του Αρχαιολογικού Μουσείου Χανίων, που έρχονται στην επιφάνεια, θα ενισχύσουν το διαχρονικό μήνυμά του και θα αναδείξουν με τρόπο δραστικό, ένα κομμάτι της ιστορικής μνήμης του τόπου προς όφελος όχι μόνο των συμπολιτών μας, αλλά και του ευρύτερου κοινού που θα επισκεφθεί την έκθεση.

Δρ. Ελένη Παπαδοπούλου
Προϊσταμένη Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων

Η ίδρυση του Αρχαιολογικού Μουσείου Χανίων

Στις 15 Ιουνίου 1899 ψηφίζεται από το Ηγεμονικό Συμβούλιο της Κρητικής Πολιτείας νόμος, που αφορά στην προστασία των αρχαιοτήτων της Κρήτης, με πρόβλεψη για ίδρυση δύο δημοσίων Αρχαιολογικών Μουσείων στο Ηράκλειο και στα Χανιά, αντίστοιχα. Ο νόμος όριζε ότι στο Μουσείο Χανίων θα κατατίθενται οι αρχαιότητες από τους Νομούς Χανίων, Σφακίων και Ρεθύμνης.

Οι πληροφορίες για τα πρώτα χρόνια της ίδρυσης του Μουσείου Χανίων είναι σποραδικές και ελάχιστες με ανύπαρκτο, σχεδόν, φωτογραφικό και άλλο αρχαιολογικό υλικό.

Η συλλογή αρχαίων αντικειμένων, που αποτέλεσε την έκθεση του Μουσείου, συστάθηκε από ευρήματα προερχόμενα από ανασκαφές, αλλά και από δωρεές, εξαγορές και κατασχέσεις. Σημαντική για τον εμπλουτισμό των Συλλογών του Μουσείου, υπήρξε η συμβολή ιδιωτών συλλεκτών, πολλοί από τους οποίους δώρισαν στις αρχές του 20ού αιώνα αρκετά από τα αντικείμενα που είχαν στην κατοχή τους.

Τον πυρήνα της έκθεσης αποτέλεσε η συλλογή Μιχαήλ Τσιβουράκη, η οποία δωρήθηκε στο Μουσείο το Μάιο του 1900 και χαρακτηρίζεται για το μεγάλο αριθμό και την ποικιλία των αρχαιοτήτων που περιλαμβάνει. Ο δωρητής ίδρυσε στο Κρύο Βρυσάλι Χανίων «πρατήριο αρχαίων», με σκοπό να αγοράζονται όλα τα αντικείμενα, προερχόμενα από την ιδιαίτερη πατρίδα του, το Σέλινο.

Το Αρχαιολογικό Μουσείο με την ίδρυσή του στεγάστηκε στο Μέγαρο των Δικαστηρίων καταλαμβάνοντας δύο δωμάτια του ισογείου. Η συνύπαρξή του με Διοικητικές Υπηρεσίες και Υπουργεία της Κρητικής Πολιτείας εξέθεσε τα αρχαία αντικείμενα σε κάθε λογής φθορά, με άμεση συνέπεια ορισμένα από αυτά να υποστούν εκτεταμένες βλάβες.

Στο χώρο του Μεγάρου, η συλλογή παρέμεινε έως και την 20η Σεπτεμβρίου 1934, όταν ξέσπασε πυρκαγιά, με αποτέλεσμα πολλά αρχαία αντικείμενα να καταστραφούν, άλλα να τεμαχιστούν (όπως ο «Ανδριάντας του Αδριανού» από το Δικτύνναιο και του «Φιλοσόφου» της Ελύρου), ενώ για αρκετά από τα υπόλοιπα χάθηκαν οριστικά οι ενδείξεις προέλευσής τους.

Έκτοτε, ετέθη το ζήτημα για τη μεταφορά, την ασφαλή μεταστέγαση και την κατάλληλη έκθεση των ευρημάτων του Μουσείου, τα οποία προσωρινά φυλάχθηκαν στο υπόγειο του σημερινού 1ου Γυμνασίου Χανίων.

Από τη λεηλασία της Γερμανικής Κατοχής στη Μεταπολεμική αβεβαιότητα

Μετά την πυρκαγιά του 1934 και τη μεταφορά των αρχαιοτήτων στο 1ο Γυμνάσιο Χανίων, ο Σπ. Μαρινάτος, Έφορος Κρήτης, μαζί με τον Αρ. Κατσούλη, Επιμελητή του Μουσείου, τακτοποίησαν και σφράγισαν τα ευαίσθητα και πολυτιμότερα αντικείμενα σε επισκευασμένες προθήκες.

Στο κτήριο του 1ου Γυμνασίου η συλλογή φιλοξενήθηκε για επτά χρόνια. Το 1940 και ενώ είχε ξεσπάσει ο Β' παγκόσμιος πόλεμος, Άγγλοι στρατιώτες και Ιταλοί αιχμάλωτοι πολέμου παραβίασαν διαδοχικά το χώρο φύλαξης της συλλογής. Οι Γερμανοί με τη σειρά τους το 1941, επέταξαν το κτήριο και μετέφεραν τις αρχαιοότητες σε χώρο της Δημοτικής Αγοράς Χανίων.

Με πρωτοβουλία και μέριμνα του Ν. Τωμαδάκη, Διευθυντή του Ιστορικού Αρχείου Κρήτης και του Δήμου Χανίων εξασφαλίστηκε λίγο αργότερα η μεταστέγαση της Αρχαιολογικής Συλλογής. Για τον σκοπό αυτό, την 1η Νοεμβρίου 1941 επιτάχθηκε το Τέμενος του Κιουτσούκ Χασάν στο ενετικό λιμάνι των Χανίων. Το Μουσείο «ετακτοποιήθη μερικώς» από τον Β. Θεοφανείδη, Έφορο Δυτικής Κρήτης και τον U. Janzen, αρχαιολόγο της Υπηρεσίας Προστασίας Μνημείων του γερμανικού στρατού, η συνεισφορά του οποίου έσωσε το Μουσείο από περαιτέρω περιπέτειες.

Τα εγκαίνια του Αρχαιολογικού Μουσείου πραγματοποιήθηκαν το 1942, το οποίο λειτουργούσε καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου «συστηματικά και ικανοποιητικά καθ' εκάστην» 8-12 π.μ. και 4-6 μ.μ.

Το Φεβρουάριο του 1945, το Μουσείο παραδόθηκε στον έκτακτο επιμελητή Δ. Μαρουλάκη, καθώς ο Έφορος Β. Θεοφανείδης βρισκόταν στην Αθήνα για λόγους υγείας.

Η καταστροφική για την τύχη του Μουσείου περίοδος της γερμανικής κατοχής αποτυπώθηκε στον λεπτομερή έλεγχο και στην καταγραφή που πραγματοποιήθηκε το 1946. Από τη συλλογή είχε αφαιρεθεί το 1/3 των αρχαιοτήτων και σχεδόν το σύνολο των πολύτιμων αντικειμένων, η τύχη των οποίων αγνοείται μέχρι σήμερα.

Μεταπολεμικά, οι συνθήκες έκθεσης της Αρχαιολογικής Συλλογής ήταν δυσμενείς. Στις αναφορές των Εφόρων Ν. Πλάτωνα και Στ. Αλεξίου, ο χώρος κρίνεται διαρκώς ακατάλληλος εξαιτίας της υγρασίας και της γειτνίασης με τη θάλασσα. Παρά τις μετακινήσεις των ευαίσθητων αντικειμένων και τις επεμβάσεις στο θόλο του τζαμιού, τα προβλήματα παρέμεναν και καθιστούσαν επιτακτική την ανάγκη μεταστέγασης του Μουσείου σε καταλληλότερο χώρο.

Το Μουσείο εδραιώνεται

Καθώς η ανάγκη εξεύρεσης ασφαλούς και επαρκούς χώρου που θα φιλοξενούσε την Αρχαιολογική Συλλογή, ήταν πλέον επιτακτική, ο Έφορος Ν. Πλάτων και ο Επιμελητής Σ. Αλεξίου καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση του κατάλληλου κτίσματος.

Για το σκοπό αυτό, στο μέσο της δεκαετίας του 1950 επιλέγεται το καθολικό της ενετικής μονής του Αγίου Φραγκίσκου. Για να ξεκινήσει όμως η μεταστέγαση του Αρχαιολογικού Μουσείου, κρίθηκε απαραίτητη η αποκατάσταση του ναού, καθώς στη μακραίωνη ιστορία του γνώρισε πολλές και διαφορετικές χρήσεις και ανάλογες επεμβάσεις: μουσουλμανικό τέμενος, κινηματογράφος, αποθήκη στρατιωτικού υλικού.

Οι εργασίες αποκατάστασης ξεκίνησαν το 1958 υπό την επίβλεψη του Νομομηχανικού Κ. Λασιθιωτάκη. Τα στατικά προβλήματα που προέκυψαν, ήταν πολλαπλά αλλά αποφασίστηκε να αντιμετωπιστούν μόνο τα σοβαρότερα, κυρίως στη στέγη, στις εξωτερικές επιφάνειες και στον περιβάλλοντα χώρο.

Από το 1960, παράλληλα με τις επεμβάσεις στον Άγιο Φραγκίσκο, πραγματοποιούνται εργασίες καταγραφής και ταξινόμησης των αντικειμένων που επρόκειτο να εκτεθούν, όπως και συντήρησής τους, από τον Έφορο Σ. Αλεξίου και τον αρχιτέκνιτη Ζ. Κανάκη, αντίστοιχα.

Μετά την ολοκλήρωση των αναστηλωτικών εργασιών τον Δεκέμβριο του 1961, αρχίζει η συστηματική μεταφορά της Αρχαιολογικής Συλλογής από το Τέμενος του Κιουτσούκ Χασάν στο ναό του Αγίου Φραγκίσκου. Το Αρχαιολογικό Μουσείο ανοίγει επίσημα τις πύλες του για το κοινό τη 14η Ιουλίου 1962.

Την περίοδο 1977-1981 ολοκληρώθηκε η αποκατάσταση του ναού εσωτερικά υπό τη γενική εποπτεία του Εφόρου Αρχαιοτήτων Γ. Τζεδάκι και στις 12 Ιουλίου 1981 εγκαινιάζεται η επαναλειτουργία του Αρχαιολογικού Μουσείου.

Η επόμενη μεγάλη έκταση επέμβαση πραγματοποιείται το 2000, όταν Έφορος ήταν η Μ. Ανδρεαδάκη-Βλαζάκη. Τότε μετασκευάστηκαν τρεις μικρές αίθουσες, για να στεγάσουν τη Συλλογή Κωνσταντίνου, Μαρίκας και Κυριάκου Μπιστοτάκη, η οποία δωρήθηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων.

Από την αρχή της δεκαετίας του 1990, διατυπώθηκε και δρομολογήθηκε από τη Μ. Ανδρεαδάκη-Βλαζάκη το αίτημα ανέγερσης νέου και μεγαλύτερου Αρχαιολογικού Μουσείου στα Χανιά. Ο πλούτος και η πληθώρα των ευρημάτων, που κατέκλυζαν το υπάρχον Μουσείο και τους αποθηκευτικούς του χώρους, θα μπορούσαν να αναδειχθούν, πλέον, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Δωρεές και παραδόσεις αρχαιοτήτων

Σημαντικό μέρος της έκθεσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Χανίων αποτελούν αρχαιότητες που προήλθαν είτε από δωρεές είτε από παραδόσεις ιδιωτών. Ήδη από την ίδρυση του Μουσείου, δωρητές προσέφεραν στη συλλογή του, κρητικές αρχαιότητες που αγόραζαν σε μία προσπάθεια να τις περισώσουν, ενώ αρκετοί ιδιώτες φρόντιζαν με υπεύθυνο τρόπο να παραδίδουν τυχαία ευρήματα.

Στους μεγάλους δωρητές συγκαταλέγεται ο Π. Βαλάκης, Γυμνασιάρχης και μετέπειτα Επιμελητής Αρχαιοτήτων, ο οποίος το 1900 δώρισε στο νεοσυσταθέν Αρχαιολογικό Μουσείο μεγάλο αριθμό αντικειμένων, προερχόμενων από την επαρχία Σελίνου. Αξιοσημείωτη είναι, επίσης, η δωρεά του Π. Ζολινδάκη, Γυμνασιάρχη και κατόπιν Γενικού Επιθεωρητή Καλαμών, αλλά και του Θ. Μοάτσου, γόνου οικογένειας εμπόρων, ο οποίος το 1902-1903 δώρισε στο Μουσείο Χανίων αρκετά αντικείμενα, κυρίως πήλινα και λίθινα. Ορισμένα εξ αυτών αγοράστηκαν ως «ελληνικές αρχαιότητες εκ Βεγγάζης».

Για τριάντα και πλέον χρόνια, οι δωρεές ήταν περιορισμένες και μεμονωμένες. Το ενδιαφέρον των πολιτών για τη διάσωση των αρχαιοτήτων αναζωπυρώθηκε στο τέλος της δεκαετίας του 1950, έπειτα από συνεχείς προσπάθειες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού από τους εκάστοτε Εφόρους.

Έκτοτε φιλόχρηστοι πολίτες με ανιδιοτέλεια και υπευθυνότητα παραδίδουν κάθε είδους αρχαιολογικά αντικείμενα γλυπτά, πήλινα, ανάγλυφα, νομίσματα κ.ά., συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στον εμπλουτισμό της συλλογής του Αρχαιολογικού Μουσείου Χανίων.

Μεγάλης σημασίας δωρεά πραγματοποιήθηκε το 2008, όταν η Εταιρεία Club Hotel Casino Loutraki απέκτησε για το Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων τη συλλογή κρητικών νομισμάτων Β. Traeger από οίκο δημοπρασιών στη Γερμανία. Πρόκειται για μοναδικό σύνολο, το οποίο ξεχωρίζει τόσο για την ποικιλία των νομισματοκοπειών που αντιπροσωπεύονται, όσο και για τους σπάνιους τύπους που περιλαμβάνονται σ' αυτό. Τα εγκαίνια της συγκεκριμένης Συλλογής νομισμάτων έγιναν το Μάιο του 2011 και το σύνολο εκτέθηκε σε προθήκη, την κατασκευή της οποίας χρηματοδότησε η ίδια Εταιρεία.

Δύο μεγάλες δωρεές συλλογών

Στον εμπλουτισμό της Συλλογής του Αρχαιολογικού Μουσείου Χανίων συνέβαλαν καθοριστικά δύο δωρεές ιδιωτών συλλεκτών: του Μιχαήλ Τσιβουράκη και των Κωνσταντίνου, Μαρίκας και Κυριάκου Μπτσοτάκη.

Η Αρχαιολογική Συλλογή που ξεκίνησε να διαμορφώνεται το 1900 περιελάμβανε, εκτός από τα ανασκαφικά ευρήματα, «υπερχίλια αντικείμενα» της ιδιωτικής συλλογής του Μιχαήλ Τσιβουράκη, προερχόμενα από αγορές, τα οποία και αποτέλεσαν σε σημαντικό βαθμό τον πυρήνα της πρώτης έκθεσης.

Ο Μ. Τσιβουράκης, καταγόμενος από τους Κοπετούς Πλεμενιανών και έχοντας γνώση της τακτικής των εκάστοτε περιηγητών-επισκεπτών της επαρχίας Σελίνου, οι οποίοι «εξερχόμενοι κατά τους θερινούς μήνας, δήθεν λόγω παραθερισμού ... διαρκώς περιήρχοντο την πλησίον αρχαίαν Έλυρον», αλλά και ορισμένων συντοπιτών του που συχνά διέθεταν προς πώληση «τυχαίως ανευρεθείσες αρχαιότητες», ξεκίνησε να τις αγοράζει σε μία προσπάθεια να τις προστατέψει και να περιορίσει την εξαγωγή τους.

Με την ίδρυση του Αρχαιολογικού Μουσείου Χανίων δώρισε στην Κρητική Πολιτεία το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής που είχε δημιουργήσει, καθώς και την προθήκη στην οποία διατηρούσε τα νομίσματα. Όσα από τα αντικείμενα διασώθηκαν από την καταστροφική πυρκαγιά του 1934, αλλά και τη γερμανική κατοχή, έχουν εμπλουτίσει τις αντίστοιχες θεματικές ενότητες της μόνιμης έκθεσης του Μουσείου.

Η δεύτερη δωρεά ιδιωτικής συλλογής προς το Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2000 με την παραχώρηση 1049 αντικειμένων της συλλογής Κωνσταντίνου, Μαρίκας και Κυριάκου Μπτσοτάκη. Πρόκειται για αρχαιότητες προερχόμενες στην πλειονότητά τους από την Κρήτη, μεταξύ αυτών και αρκετές από την περιοχή των Χανίων.

Για την έκθεσή τους διαμορφώθηκαν τρεις μικρές συνεχόμενες αίθουσες στη βόρεια πτέρυγα του υπάρχοντος Μουσείου στον Άγιο Φραγκίσκο, οι οποίες και φιλοξενούν το 1/3 της συλλογής. Πρόκειται για χώρους που εντάσσονται οργανικά στην έκθεση του Μουσείου και έως τότε χρησιμοποιούνταν ως αποθήκες αρχαιολογικού υλικού. Τα εγκαίνια της συγκεκριμένης έκθεσης πραγματοποιήθηκαν στις 2 Δεκεμβρίου 2000 από την τότε Προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων, Μαρία Ανδρεαδάκη-Βλαζάκη.

Τα εκθέματα αφηγούνται την ιστορία τους

Γλυπτό της θεάς Αφροδίτης (Λ67)

Γεννήθηκα τον 2ο αιώνα π.Χ. από ένα ακατέργαστο κομμάτι μαρμάρου, όταν ένας γλύπτης του φημισμένου κέντρου γλυπτικής στη Ρόδο μου έδωσε τη μορφή της Αφροδίτης λίγο πριν πάρει το λουτρό της. Κόσμησα με την παρουσία μου για πολλά χρόνια μια σημαντική οικία της αρχαίας Κυδωνίας. Με το πέρασμα, όμως, των αιώνων τα ίχνη μου χάθηκαν και στην αρχή του 20ού αιώνα βρέθηκα στο Μουσείο Χανίων, χωρίς κανείς να γνωρίζει από πού ήρθα. Η ταυτότητά μου αποκαλύφθηκε πρόσφατα, από μια παλιά περιγραφή του Ν. Παπαδάκι, που γράφει ότι ήρθα στο φως το 1912, όταν κτιζόταν το Μέγαρο «Παπαδόπετρου» στον δρόμο του «Περιπάτου».

Ανδριάντας αυτοκράτορα Αδριανού (Λ77)

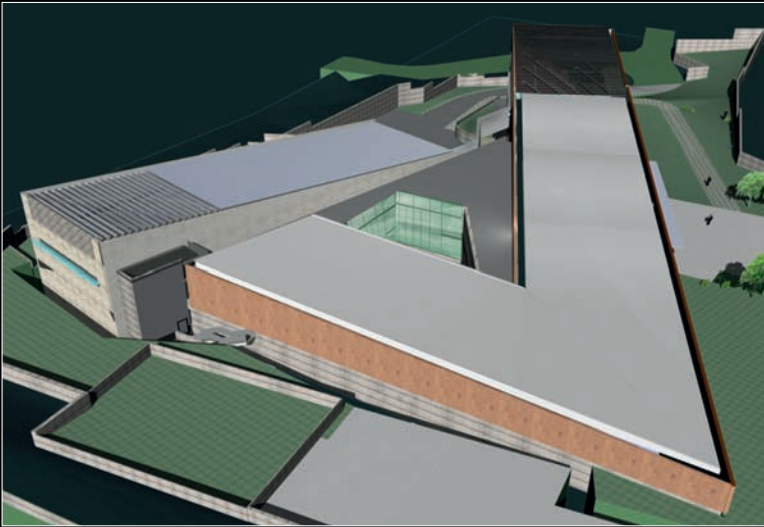
Η ανάθεσή μου έγινε στο ιερό της Δίκτυννας στο ακρωτήριο Σπάθα τον 2ο αιώνα μ.Χ. από ευγνωμοσύνη των πολιτών για τις ευεργεσίες μου. Με εντόπισε ένας μοναχός και έφτασα ακέραιος το 1913, στο Μουσείο που τότε στεγαζόταν στο Μέγαρο των Δικαστηρίων. Με χαρακτηρίζουν ως εξαιρετικής ποιότητας άγαλμα και δημιουργία μοναδική στον ελλαδικό χώρο, κάτι για το οποίο και εγώ δεν έχω την παραμικρή αμφιβολία. Το ύψος μου έφθανε τα 2,20μ., αλλά το 1934, στη μεγάλη πυρκαγιά του Διοικητηρίου, η μοίρα ήταν για μένα άδικη. Κόπηκα σε κομμάτια που χάθηκαν και σήμερα δεν έχει απομείνει παρά το κεφάλι μου να εκτίθεται μοναχικό στο Μουσείο Χανίων.

Ομοίωμα πήλινης ασπίδας (Π296), κεφάλι ειδωλίου (Π307) και Σάτυρος (Μ56)

Φθάσαμε στα Χανιά μαζί με άλλα αρχαία έργα τέχνης το 1900, ως λαθραία εισαγόμενο εμπόρευμα και μας κατάσχεσαν στο Τελωνείο. Ήταν η εποχή που μόλις είχε ξεκινήσει η τακτική ακτοπλοϊκή σύνδεση στη γραμμή Πειραιάς - Χανιά. Η Κρήτη πια ήταν διαφορετική επικράτεια από την Ελλάδα και το παράνομο εμπόριο αρχαιοτήτων είχε βρει νέο δρόμο για να σβήσει τα ίχνη της πραγματικής μας προέλευσης. Στοργικά χέρια μας έφεραν στο νέο μας σπίτι, το Μουσείο, και από τότε ζούμε εκεί με την συντροφιά άλλων ωραίων συναδέλφων μας.

Το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων ‘αναδύεται’

Το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων οικοδομήθηκε στην ιστορική περιοχή της Χαλέπας και συγκεκριμένα δυτικά της οδού Σκρα, σε οικοπέδο 11,5 στρεμμάτων.

Επί Κρητικής Πολιτείας στο χώρο αυτό μεταφέρθηκε το Ρωσικό προξενείο, το οποίο παρέμεινε έως και το 1913. Στεγάστηκε σε προϋπάρχον διώροφο κτήριο με μεγάλη αυλή που δέσποζε στην κορυφή χαμηλού υψώματος, δυτικά του ναού της Αγίας Μαγδαληνής.

Στη συνέχεια το συγκεκριμένο κτήριο, αφού μετασκευάστηκε, στέγασε το ελληνικό στρατιωτικό νοσοκομείο και μετέπειτα το διοικητήριο του στρατοπέδου «Χατζηδάκη». Η μεγάλη αυλή του οικοπέδου φιλοξένησε τους χώρους στρατωνισμού. Στα μέσα της δεκαετίας του 1970 μέρος του κτηρίου καταστράφηκε από πυρκαγιά. Έκτοτε, χρησιμοποιήθηκε από τις «Μικτές Ομάδες Μηχανημάτων Ανασυγκροτήσεως» (ΜΟΜΑ) έως και το 1992, οπότε η διαχείρισή του περιήλθε στην Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου.

Στο πλαίσιο της εξεύρεσης μεγαλύτερου χώρου για την μεταστέγαση του Αρχαιολογικού Μουσείου, το οικοπέδο αυτό θεωρήθηκε ως το πλέον ενδεδειγμένο. Η μεγάλη του έκταση και η θέση του στη συνοικία της Χαλέπας – η οποία κατείχε πάντα ιδιαίτερη πολιτισμική βαρύτητα στην εξέλιξη της πόλης των Χανίων – το καθιστούσαν κατάλληλο για να υποδεχτεί τις εγκαταστάσεις και τις δραστηριότητες του νέου Μουσείου.

Ως κέντρο πολιτικών και διπλωματικών ζυμώσεων από τα μέσα του 19ου έως και τις αρχές του 20ου αιώνα, στο προάστιο της Χαλέπας ανεγέρθηκαν εντυπωσιακές ιδιωτικές επαύλεις, που αργότερα στέγασαν τα προξενεία των τεσσάρων «Προστάτιδων Δυνάμεων», το αρχηγείο των Διεθνών στρατευμάτων, διεθνείς λέσχες, το ανάκτορο του Υπατου Αρμοστή και την κατοικία του Ελευθέριου Βενιζέλου. Σήμερα, πολλά από τα κτήρια αυτά έχουν ανακαινισθεί και ορισμένα αποτελούν τις έδρες ιδρυμάτων.

Το 1996, το οικοπέδο παραχωρήθηκε στο Υπουργείο Πολιτισμού και το 2005, με κλειστό διαγωνισμό επιλέχθηκε, για το νέο κτήριο, η προμελέτη του αρχιτέκτονα Θεοφάνη Μπομπούτη και των συνεργατών του. Η συνολική αρχιτεκτονική πρόταση ολοκληρώνεται μέσα από τη σύνθεση δύο διακριτών γραμμικών μονολιθικών όγκων που αναδύονται από τη γη. Πρόκειται για συμβολική αναφορά στα στοιχεία του πολιτισμού που βρίσκονται κάτω από την επιφάνειά της, αλλά συγχρόνως και μία βιοκλιματική επιλογή, με την καλύτερη δυνατή προσαρμογή του κτίσματος στο έντονα επικλινές οικοπέδο.

Συντελεστές έκθεσης

Γενική επιμέλεια:

Δρ. Ελένη Παπαδοπούλου, Προϊσταμένη Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων

Επιμέλεια- συντονισμός:

Κατερίνα Τζανακάκη, Αρχαιολόγος Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων

Επιστημονική έρευνα - Συγγραφή κειμένων:

Δρ. Ελένη Παπαδοπούλου, Προϊσταμένη Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων

Κατερίνα Τζανακάκη, Αρχαιολόγος Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων

Λουκία Φλεβάρη, Αρχαιολόγος Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων με ΣΟΧ

Γλωσσική επιμέλεια κειμένων:

Δημήτρης Αγγελάτος, Καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας και Θεωρίας της Λογοτεχνίας,

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Μεταφράσεις στα αγγλικά:

Δρ. Χρύσα Μπούρμπου, Αρχαιολόγος Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων

Συντήρηση αρχαιοτήτων:

Άννα Μιλωνά, Συντηρήτρια Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων

Ηλίας Μιχαλογιάννης, Συντηρητής Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων

Σχεδιασμός έκθεσης:

Σταμάτης Ζάννος, Διακοσμητής

Μανώλης Τσιτσιρίδης, Αρχιτεχνίτης Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων

Γραφιστικός σχεδιασμός εποπτικού υλικού - Εκτύπωση:

Ηλίας Ηλιάδης, Φωτογράφος

Σχεδιασμός ενημερωτικού φυλλαδίου:

Ηλίας Ηλιάδης, Αθηνά Ραγιά

Φωτογράφιση:

Ηλίας Ηλιάδης, Φωτογράφος

Λουκία Φλεβάρη, Αρχαιολόγος Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων με ΣΟΧ

Βασίλης Κοζωνάκης, Φωτογράφος

Οικονομική Διαχείριση:

Ελένη Μαλαξιάνακη, Διοικητικός Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων

Στέλλα Βουλγαράκη, Λογίστρια Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων με ΣΟΧ

Τεχνική υποστήριξη:

Στέλιος Κυνηγάκης, Μηχανικών Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων

Εφορεία Αρχαιοτήτων Χανίων

Στοά Βαρδινογιάννη, 4ος όροφος

Τηλ. 282 10 444 18, Χανιά

www.chaniamuseum.culture.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΧΑΝΙΩΝ